

Landgrabbing

- kampen om jordbruksmarken

Foto: Max da Rocha

MST är en av de organisationer som kämpar mot landgrabbing i Brasilien.

Jakten på odlingsbar mark trappas upp när företag, stater, pensionsfonder och andra aktörer köper upp eller arrenderar stora landområden runt om i världen. Småbrukare och ursprungsfolk förlorar ofta sin mark och sin möjlighet till försörjning när konkurrensen om marken ökar. Landgrabbing är ett snabbt växande globalt fenomen.

Enligt rapporten *The Race for Land* (2012) av Forum Syd, Afrikagrupperna och Kooperation Utan Gränser har det skett en dramatisk ökning av storskaliga markaffärer de senaste tio åren. En växande befolkning, i kombination med att den odlingsbara marken minskat till följd av klimatförändringar och vattenbrist, har fått marken att stiga i värde.

I de flesta fall handlar det om utländska aktörer som tar kontroll över marken. De använder sedan jorden till storskalig odling av grödor för export, så som djurfoder till den växande köttindustrin

och agrobränsle, bränsle som framställs av jordbruksprodukter som sockerrör, soja och palm. Stora markarealer används också för utvinning av naturresurser som metaller och olja. Sverige är inget undantag i denna handel, vi är en av världens tjugo största investerare i jordbruksmark.

Slår mot småbrukare, ursprungsfolk och miljö

Ofta utlovas jobb och landsbygdsutveckling i samband med investeringarna. Men inte sällan får investeringarna allvarliga konsekvenser för både miljö, mänskliga

rättigheter och människors möjlighet att försörja sig.

Ett argument som förs fram för markinvesteringarna är att marken som köps upp är outnyttjad. Något som rapporten menar är felaktigt. Istället rör det sig ofta om mark med god tillgång till vatten och kommunikationer. Småbrukare och lokalsamhällen som levt på och odlat marken i generationer tvingas bort.

De storskaliga odlingar som breder ut sig till följd av landgrabbing använder stora mängder kemiska bekämpningsmedel och gödsel, vilket utarmar jordar och förgiftar och försurar mark och vattendrag. Det gör att den odlingsbara marken minskar globalt. De grödor som odlas kräver också – liksom gruvutvinning – stora mängder vatten, vilket förvärrar konkurrensen om begränsade vattenresurser.

Visste du att...

- ...Sverige är en av världens tjugo största investerare i jordbruksmark.
- ... Över hälften av de människor som lever i extrem fattigdom är beroende av jordbruk för sin försörjning.
- ... Småjordbruk ger åtta gånger fler jobb än industrijordbruk i förhållande till den odlade ytan.
- ... Cirka 10 miljoner hektar jordbruksmark – motsvarande en fjärdedel av Sveriges yta – byter årligen händer i storskaliga markaffärer. Omkring hälften av all landgrabbing sker i Afrika.
- ... I Latinamerika är landgrabbing mest omfattande i Brasilien sett till total markyta. Som andel av ländernas jordbruksmark är problemet störst i de andinska länderna.
- ... Drivkrafter bakom landgrabbing i Latinamerika är: agrobränslen 33 procent, matproduktion 27 procent, mineraler och olja 24 procent, skogsbruk 10 procent.
- ... Den jordbruksmark som år 2008 användes för att producera etanol och biodiesel till EU hade kunnat försörja 127 miljoner människor under ett år. Siffran är sannolikt högre idag.

Det finns alternativ

Många folkrörelser i Latinamerika har i decennier förespråkade en övergång till småskaligt jordbruk som de menar skulle öka tillgången på mat och samtidigt vara mer ekologiskt hållbart. Något som även FNs rapportör för rätten till mat, Olivier de Schutter, slår fast i sin rapport *Agroekologi och rätten till mat*, från 2011:

– Vi kommer inte att lösa hungerproblemen eller stoppa klimatförändringar genom industriellt jordbruk på stora plantager. Lösningen ligger i att stödja småskaliga jordbrukares kunskaper och erfarenheter och öka deras inkomster så de kan bidra till utvecklingen på landsbygden, skriver Schutter i rapporten.

Text: Sori Lundqvist
Latinamerikagrupperna

Redaktion: Sori Lundqvist, Lisa Karlsson
Ansvarig utgivare: Annelie Andersson
Grafisk form: Sori Lundqvist
Tryck: Myran Grafiska, 2013
ISSN: 2001-0397

Omslagsbild: Arkivbild/
Latinamerikagrupperna

Medarbetare: Maja Lagercrantz, Jenny Mörk, Hugo Wigbrand, Åsa Callmer, Lisa Karlsson, Maria Löfgren.

Kontakt: Sori Lundqvist,
Latinamerikagrupperna,
sori.lundqvist@latinamerikagrupperna.se
www.latinamerikagrupperna.se

Aven publicerad i
globalarkivet.se